

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ฝ้ายก

๑. ขอบข่าย

- ๑.๑ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมเฉพาะฝ้ายกที่ทอด้วยกี่พื้นบ้านหรือกี่กระตุก โดยใช้เส้นด้ายฝ้าย เส้นด้ายใยประดิษฐ์ เส้นด้ายใยผสม เส้นไหมแท้ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือผสมกัน และใช้ตะกอในการสร้างลวดลาย

๒. บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ มีดังต่อไปนี้

- ๒.๑ ฝ้ายก หมายถึง ฝ้ายลวดลายที่มีเทคนิคการทอคล้ายกับผ้าขิด โดยการยกตะกอเพิ่มลวดลายในเนื้อผ้าให้พิเศษหรือสลับซับซ้อน ลวดลายนูนที่เกิดขึ้นบนผืนผ้านั้น อาจจะยกด้วยเส้นไหมหรือด้ายสีต่างๆ ก็ได้ ฝ้ายกอาจเป็นผ้าชิ้น หรืออาจยกเฉพาะเชิงขึ้น หรือยกลายตลอดทั้งผืนพร้อมตีนขึ้น หรืออาจมีหน้านาง
- ๒.๒ เส้นด้ายฝ้าย หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากปุยฝ้าย
- ๒.๓ เส้นด้ายใยประดิษฐ์ หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากการสังเคราะห์ และดัด
- ๒.๔ เส้นด้ายใยผสม หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากใยประดิษฐ์ผสมกับใยธรรมชาติ
- ๒.๕ เส้นไหมแท้ หมายถึง เส้นใยธรรมชาติที่ได้จากใยโปรตีนของรังไหม
- ๒.๖ ตะกอ หมายถึง ส่วนประกอบของกี่ทอผ้า ทำหน้าที่ยกเส้นด้ายขึ้นเพื่อให้เกิดเป็นลวดลาย

๓. วัสดุ

- ๓.๑ เส้นด้ายที่ใช้ทอฝ้ายก แบ่งออกเป็น ๔ ชนิด คือ
- ๓.๑.๑ เส้นด้ายฝ้าย
 - ๓.๑.๒ เส้นด้ายใยประดิษฐ์
 - ๓.๑.๓ เส้นด้ายใยผสม
 - ๓.๑.๔ เส้นไหมแท้
- ๓.๒ สีที่ใช้ย้อมเส้นด้ายที่ใช้ทอฝ้ายก แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ
- ๓.๒.๑ สีธรรมชาติ
 - ๓.๒.๒ สีสังเคราะห์

๔. คุณลักษณะที่ต้องการ

๔.๑ ลักษณะทั่วไป

ต้องอยู่ในสภาพเรียบร้อยตลอดทั้งผืน ลวดลายเด่น เส้นด้ายชัดเจนทั้งตามแนวเส้นด้ายยืนและแนวเส้นด้ายพุ่ง และต้องไม่ปรากฏข้อบกพร่องให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น สีและเนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ ฝาด ผิดหรือลายไม่ต่อเนื่อง เว้นจังหวะลวดลายไม่เท่ากัน รอยหนาหรือบาง รอยเส้นด้ายขาด ผ้าเป็นรูหรือรอยแยก รอยเปื้อน ริมผ้าเสีย ส่วนข้อบกพร่องอื่นๆ อันเกิดจากกรรมวิธีการผลิตด้วยมือต้องมีน้อยที่สุดและเป็นที่ยอมรับได้

๔.๒ เอกลักษณะ

ต้องมีลักษณะเฉพาะของผ้ายก คือ มีลวดลายนูนขึ้นจากผืนผ้าที่เกิดจากการยกเส้นด้ายยืนขึ้นเป็นจังหวะ อาจจะยกด้วยเส้นไหมหรือด้ายสีต่างๆ และอาจเป็นผ้าชิ้น หรืออาจยกเฉพาะเชิงขึ้น หรือยกตลอดทั้งผืนพร้อมตีนขึ้น หรืออาจมีหน้านาง

เมื่อตรวจสอบตามข้อ ๔.๑ แล้ว ผลการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบแต่ละคนต้องไม่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งไม่ผ่าน

๔.๓ ชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ

ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในที่ฉลาก

๔.๔ ความกว้างและความยาว

ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย แต่ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ในที่ฉลาก

๔.๕ สี

ต้องไม่ปรากฏรอยของเส้นด้ายสีหนึ่ง หรือส่วนของผ้าสีใดสีหนึ่งติดสีจากเส้นด้ายอื่นที่อยู่ติดกันอันเนื่องมาจากสีตก หรือสีซึมเข้ามาผสมกันจนเกิดเป็นอีกสีหนึ่งอย่างเห็นได้ชัด

๕. การบรรจุ

๕.๑ หากมีการบรรจุ ให้บรรจุผ้ายกในหีบห่อที่สะอาด เรียบร้อย และสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับผ้ายกได้

๖. เครื่องหมายและฉลาก

๖.๑ ที่ฉลากหรือหีบห่อผ้ายกทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมีเลข อักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน

- (๑) ชื่อเรียกผลิตภัณฑ์
- (๒) ชื่อลวดลาย (ถ้ามี)
- (๓) ชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ
- (๔) ความกว้างและความยาว
- (๕) คำแนะนำในการดูแลรักษา

- (๖) ประวัติผลิตภัณฑ์ (ถ้ามี)
- (๗) ชื่อผู้ทำ หรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน
ในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

๗. การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน

- ๗.๑ รุ่น ในที่นี้ หมายถึง ฝ่ายที่ทำหรือส่งมอบหรือซื้อขายในระยะเวลาเดียวกัน
- ๗.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนดต่อไปนี้
- ๗.๒.๑ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบลักษณะทั่วไป เอกลักษณ์ ความกว้างและความยาว การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน ๑ ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๔.๑ ข้อ ๔.๒ ข้อ ๔.๔ ข้อ ๕. และข้อ ๖. จึงจะถือว่าฝ่ายกรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๗.๒.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ และสี ให้ชักตัวอย่างจากข้อ ๗.๒.๑ โดยตัดตัวอย่างให้มีความกว้าง ๑๐ เซนติเมตร ความยาวตลอดหน้าผ้า เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๔.๓ และข้อ ๔.๕ จึงจะถือว่าฝ่ายกรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๗.๓ เกณฑ์ตัดสิน
ตัวอย่างฝ่ายกต้องเป็นไปตามข้อ ๗.๒.๑ และข้อ ๗.๒.๒ ทุกข้อ จึงจะถือว่าฝ่ายกรุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้

๘. การทดสอบ

- ๘.๑ การทดสอบลักษณะทั่วไป และเอกลักษณ์
ให้แต่งตั้งคณะผู้ตรวจสอบ ประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญในการตรวจสอบฝ้ายอย่างน้อย ๓ คน แต่ละคนจะแยกกันตรวจโดยอิสระ ผลการตรวจสอบของแต่ละลักษณะให้ตัดสินว่าผ่านหรือไม่ผ่านเท่านั้น
- ๘.๒ การทดสอบชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ (ยกเว้นดิน)
- ให้แยกเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่งออกจากกัน แล้วนำไปเผาด้วยเปลวไฟ
- ๘.๒.๑ เส้นด้ายฝ้าย เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้
- (๑) เมื่อนำเส้นด้ายฝ้ายเข้าใกล้เปลวไฟ เส้นด้ายจะไม่หดหนีไฟ
 - (๒) เมื่อใส่เส้นด้ายฝ้ายเข้าไปในเปลวไฟ เส้นด้ายจะลุกติดไฟและลุกอย่างช้าๆ
 - (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
 - (๔) เมื่อนำเส้นด้ายฝ้ายออกจากเปลวไฟ ไฟยังคงลุกอย่างต่อเนื่อง
 - (๕) ถ้ามีสีเขม่าถึงเทา
 - (๖) กลิ่นคล้ายกระดาษไหม้ไฟ
 - (๗) ปุยของเถ้าเบา ถ้าเป่าจะฟุ้งกระจาย

๘.๒.๒ เส้นด้ายใยประดิษฐ์ เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้

- (๑) เมื่อนำเส้นด้ายใยประดิษฐ์เข้าใกล้เปลวไฟ เส้นด้ายจะหดหนีไฟ
- (๒) เมื่อใส่เส้นด้ายใยประดิษฐ์เข้าในเปลวไฟ เส้นด้ายจะลุกติดไฟได้รวดเร็วกว่าเส้นด้ายฝ้าย และเส้นไหมแท้
- (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
- (๔) เมื่อนำเส้นด้ายใยประดิษฐ์ออกจากเปลวไฟ ไฟยังคงลุกอย่างต่อเนื่อง
- (๕) ถ้ามีสีน้ำตาลถึงน้ำตาลไหม้
- (๖) กลิ่นเป็นสารเคมี
- (๗) ถ้าแข็งบีบไม่แตก

๘.๒.๓ เส้นด้ายใยผสม เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลของทั้งเส้นด้ายฝ้ายและเส้นด้ายใยประดิษฐ์

๘.๒.๔ เส้นไหมแท้ เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้

- (๑) เมื่อนำเส้นไหมแท้เข้าใกล้เปลวไฟ เส้นไหมจะหดหนีไฟ
- (๒) เมื่อใส่เส้นไหมแท้เข้าในเปลวไฟ เส้นไหมจะลุกติดไฟอย่างรวดเร็ว
- (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
- (๔) เมื่อนำเส้นไหมแท้ออกจากเปลวไฟ ไฟจะดับ
- (๕) ถ้ามีลักษณะเป็นก้อนกลมคล้ายลูกปัด มีสีน้ำตาลถึงน้ำตาลไหม้
- (๖) กลิ่นคล้ายขนหรือเส้นผมไหม้ไฟ
- (๗) ปุขของถ้าแข็งแต่เปราะ เมื่อใช้มือบีบจะแตกง่าย

๘.๓ การทดสอบความกว้างและความยาว

ให้ใช้เครื่องวัดที่เหมาะสม

๘.๔ การทดสอบสี

นำตัวอย่างผ้ายกแช่ในน้ำเปล่าประมาณ ๑๕ นาที ที่อุณหภูมิห้อง แล้วนำขึ้นมาตรวจพินิจ

๘.๕ การทดสอบการบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก

ให้ตรวจพินิจ